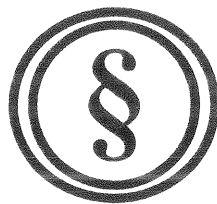

MAGYAR JOGÁSZ EGYLET

HARMINCHETEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS

SÜMEG
2015. október 15–17.

Budapest, 2015.

Néhány példa a Ptk. módosítására vonatkozó javaslatok közül

1. Előzmények

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2014. március 15-ei hatálybalépése óta az Igazságügyi Minisztériumhoz számos megkeresés, illetve állásfoglalás iránti kérelem érkezett, amelyek egy része kifejezetten az új kódex módosítására irányult. A beérkezett észrevételek tudományos és gyakorlati szempontú tanulmányozása és értékelése érdekében az igazságügyi miniszter 2015 elején munkacsoportot hozott létre. A munkacsoportnak neves elméleti és gyakorlati szakemberek, a jogászai hivatásrendek képviselői voltak a tagjai.

A munkacsoportban nem jött létre konszenzus abban a kérdésben, hogy szükséges-e, illetve ha igen, akkor mikor, napirendre tűzni a Ptk. felülvizsgálatát. Nagyon komoly szakmai érvek hangzottak el amellet, hogy alig másfél évvel a Ptk. hatálybalépése után még nagyon korai lenne az új kódex módosításán gondolkodni, ehelyett meg kellene várni a konkrét bírósági döntéseket, és az azok által felszínre hozott esetleges problémákat.

Az alábbiakban három olyan példát kívánunk bemutatni, amelyekhez kapcsolódóan részben a munkacsoport ülésein, részben attól függetlenül születtek olyan javaslatok, amelyek egy részével korábban már a jogirodalom is foglalkozott.

2. Elidegenítési és terhelési tilalom

2. 1. Az elidegenítési és terhelési tilalom alkalmazásának feltételei

A Ptk. a zálogjog mellett olyan jogintézményeket is szabályoz, amelyek biztosítéki funkciót töltenek be. Ezek közé az ún. *rendhagyó biztosítékok* közé tartozik az elidegenítési és terhelési tilalom (Ptk. 5:31-5:34. §) is, amelynek alkalmazási körét a Ptk. kibővítette.²

1 A szerző az Igazságügyi Minisztérium igazságügyi és magánjogi jogalkotásért felelős helyettes államtitkára, valamint a Budapesti Corvinus Egyetem oktatója.

2 A *rendhagyó biztosíték* kifejezést Leszkoven László használja (helyesen) azokra a jogintézményekre, amelyek a klasszikus biztosítéki eszközökön túl ugyancsak az adóst terhelő kötelezettség kikényszerítésére szolgálnak. Ld.: LESZKOVEN László: *Szerződéses biztosítékok változása az új Ptk.-ban*. Gazdaság és Jog, 2014/2. sz. 4.

Az alkalmazási kör kiszélesítésének első jele, hogy a Ptk. alapján az elidegenítési és terhelési tilalmat – követve a gyakorlati igényeket – már nemcsak a tulajdonjog átruházásakor lehet kikötni. A Ptk. emellett lehetővé teszi kizárólag *elidegenítési tilalom* kikötését, valamint *a tulajdonos rendelkezési jogának más módon történő korlátozását* is [Ptk. 5:32. § (3) bekezdés].

Az elidegenítési és terhelési tilalom biztosítéki szerepe a gyakorlatban alakult ki. A biztosítéki jellegre ugyanakkor mind a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959-es Ptk.), mind pedig a Ptk. egyértelműen utal („*dologra vonatkozó jog biztosítása*”, „*tulajdonjog tárgyára vonatkozó jog biztosítása*”). A Ptk. alapján tehát elidegenítési és terhelési tilalom csak tulajdonjog tárgyára vonatkozó jog biztosítására alapítható, követelésre vagy jogra vonatkozó jogok biztosítására azonban nem.³ A tulajdonjog tárgyára vonatkozó jog azonban abban az esetben is biztosítható elidegenítési és terhelési tilalommal, ha az nem dologi jogi, hanem kötelmi jogi természetű.⁴

A biztosítéki szerep elmélyítése és ezen keresztül a hitelezési feltételek javítása fontos érv volt az elidegenítési és terhelési tilalom alkalmazási körének bővítése mellett. *Menyhárd Attila* ezzel kapcsolatban arra mutatott rá, hogy a Ptk. a hitelezők pozíciójának javítása érdekében, a korábbinál szélesebb körben lehetővé tett elidegenítési és terhelési tilalommal egyrészt könnyíthetné a hitelhez jutást, másrészt elkerülhetővé tenné az adósra nézve még terhesebb biztosítékok kikötését. Emellett a végrehajtási szabályok alapján a szerződéses elidegenítési és terhelési tilalom nem gyengíti a hitelezők pozícióját.⁵

Az elidegenítési és terhelési tilalom *járulékos jellegű jogintézmény*, vagyis a Ptk. nem teszi lehetővé annak önálló, absztrakt biztosítékként való alapítását. Erre a Ptk. 5:31. § (1) bekezdésének második mondata kifejezetten is utal: ingatlan esetén az ingatlan-nyilvántartásban azt a jogot is fel kell tüntetni, amelynek biztosítására a tilalom szolgál. A járulékoság magyarázata, hogy az elidegenítési és terhelési tilalom önálló, biztosított jogtól való függetlensége túlzott mértékben kötné meg a dolgok forgalmát, ami egyúttal ellentétes lenne a tulajdon egységes és absztrakt felfogásával, amelyen a Ptk. tulajdonjogi szabályai is nyugszanak.⁶

3 MENYHÁRD Attila: *Dologi jog*. In: VEKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. 1. kötet. Wolters Kluwer, Budapest, 2014. 970. Megítélésünk szerint azonban szerződésben továbbra is lehet vállalni olyan kötelezettséget, amely tartalmát tekintve forgalomképes jogra vagy követelésre vonatkozó elidegenítési és terhelési tilalom. Ennek megsértése azonban nem relatív hatálytalanságot, hanem szerződésszegést von maga után.

4 MENYHÁRD (2014): *i.m.* 970.

5 MENYHÁRD Attila: *Dologi jog*. Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 197.

6 MENYHÁRD (2007): *i.m.* 198.

2. 2. A tilalom megsértésének jogkövetkezménye: a relatív hatálytalanság

A Ptk. lényeges változást hozott az elidegenítési és terhelési tilalom megsértésének jogkövetkezményét illetően. Az 1959-es Ptk. 114. § (3) bekezdése alapján a szerződéssel kikötött elidegenítési és terhelési tilalomba ütköző rendelkezés *semmissnek* minősült, feltéve, hogy a tilalmat az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, a rendelkezési jogot alapító személy egyébként rosszhiszemű volt, vagy a rendelkezés ellenérték nélkül történt. Ez azt jelenti, hogy az 1959-es Ptk. alapján az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett (szerződésen alapuló) tilalomba ütköző rendelkezés semmis, érvénytelen volt (és nem hatálytalan!). Bejegyzés hiányában a rendelkezésre jogosult *szerződésszegést* követelt el azzal a másik szerződő féllel szemben, akinek a jogát a (szerződéssel kikötött) tilalom biztosította. Ugyanez volt irányadó a nem dolgon létesített, hanem forgalomképes jogra vagy követelésre szerződésben vállalt elidegenítési és terhelési tilalom megsértése esetén. Ennek megsértése esetén is megállapítható volt tehát a tilalom ellenére rendelkező fél szerződésszegése.⁷

Jogszályon alapuló elidegenítési és terhelési tilalom megsértése ezzel szemben az 1959-es Ptk. alapján minden esetben a rendelkező ügylet semmisségéhez vezetett, függetlenül attól, hogy a tilalom be volt-e jegyezve az ingatlan-nyilvántartásba vagy sem.⁸

Ehhez képest a Ptk. egységesen a rendelkezés hatálytalanságáról beszél. A Ptk. 5:32. § (1) bekezdése alapján a tilalommal ellentétes rendelkezés hatálytalan azzal szemben, akinek jogát a tilalom biztosítja. Ez a *relatív hatálytalanság* egy új esete.

Ennek hátterében az áll, hogy ez kevésbé drasztikus beavatkozás a felek közötti viszonyba, mint a semmisség kimondása. Ráadásul a Ptk. 5:32. § (1) bekezdése ezt tovább enyhíti annak lehetővé tételével, hogy a tilalommal biztosított jog jogosultja a tilalomba ütköző rendelkezéshez utólag *hozzájáruljon*. Ennek alapján ugyanis az elidegenítési és terhelési tilalommal ellentétes rendelkezés a tilalommal biztosított jog jogosultjának a rendelkezés jogosultjához intézett hozzájáruló nyilatkozatával hatályossá válik.⁹

Nem egyértelmű azonban, hogy ebben az esetben mit is jelent pontosan a relatív hatálytalanság, vagyis, hogy ez alatt a jogkövetkezmény alatt mit is kell

7 MENYHÁRD (2007): *i.m.* 198.

8 Ezt egyértelműen kimondta az 1959-es Ptk. 114. § (1) bekezdése. Eszerint ugyanis, ha jogszabály vagy bírósági határozat a rendelkezés jogát kizárja vagy korlátozza, az e tilalommal, illetve korlátozással ellentétes rendelkezés semmis.

9 A gyakorlat már az 1959-es Ptk.-hoz kapcsolódóan is elismerte annak a lehetőségét, hogy a tilalommal védett jog jogosultjának a rendelkezéshez való – akár utólagos – hozzájárulása esetén az elidegenítési és terhelési tilalomba ütközés miatt a rendelkezés semmissége nem volt megállapítható. Ld.: MENYHÁRD (2007): *i.m.* 198.

érteni. Perjogi szempontból is bizonytalan a helyzet, hiszen felmerül a kérdés, hogy a jogosultnak hány pert kell indítania. Elképzelhető ugyanis, hogy a tilalommal biztosított jog jogosultjának (pl. a hitelező banknak) megállapításra irányuló keresetet kell indítania, amelyben annak megállapítását kéri, hogy a tilalomba ütköző rendelkezés vele szemben hatálytalan. Önmagában azonban nem csak a tilalomba ütköző rendelkezés hatálytalanságának a megállapítását kell kérnie, hanem az annak alapján esetlegesen létrejött jogügylet vele szembeni hatálytalanságának megállapítását is. Kérdés, hogy ki ellen kell benyújtania ezt a megállapításra irányuló keresetet. Perjogi szempontból valószínűleg az a megfelelő megoldás, ha a rendelkezőt és a rendelkezéssel érintett kívülálló harmadik személyt is beperli. Ez egy adásvételi szerződés esetén azt jelenti, hogy beperli az eladót mint I. rendű alperest és a vevőt mint II. rendű alperest is.

Kérdés azonban, hogy mi történik azt követően, ha a bíróság helyt ad a megállapításra irányuló keresetnek. A Ptk. más esetekben, ahol a relatív hatálytalanságot jogkövetkezményként nevesíti, ennek további speciális joghatásairól is külön szól. Így a Ptk. 6:120. § (3) bekezdése a *fedezetelvonó szerződés* körében kimondja, hogy a harmadik személy kérelmére a szerző fél a megszerzett vagyontárgyból való kielégítést és a vagyontárgyra vezetett végrehajtást túrni köteles. Ez tehát egy olyan jellegű túrés kötelezettség, mint amely a zálogkötelezettet is terheli.¹⁰

Ehhez hasonlóan a Ptk. 6:223. § (2) bekezdése pontosan meghatározza, hogy mi a relatív hatálytalanság tartalma és következménye az *elővásárlási jog megsértésével kötött szerződés* esetén. A hatálytalanságból eredő igényeket a jogosult a szerződéskötésről való tudomásszerzéstől számított harminc napon belül érvényesítheti azzal a feltétellel, hogy az igényérvényesítéssel egyidejűleg az ajánlatot elfogadó nyilatkozatot tesz, és igazolja teljesítőképességét. Ebben az esetben tehát a relatív hatálytalanság megállapítása mellett arra is sor kerül, hogy az eladóval az elővásárlásra jogosult köti meg a szerződést (a már megkötött szerződés érvényes és hatályos marad, de azt az eladó nyilvánvalóan nem fogja tudni teljesíteni, így a vevő szerződésszegés címén léphet fel vele szemben).

Elvileg támpontul szolgálhatna a Ptk. 6:119. § (2) bekezdése, amely szerint a hatálytalan szerződés alapján történt teljesítésekre az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeit kell megfelelően alkalmazni. Ez azonban a hatályta-

¹⁰ A fedezetelvonó szerződés esetén ugyanakkor a rosszhiszeműség mechanikus értelmezése vet fel komoly jogalkalmazási problémákat. Erről ld. FABÓK Zoltán: *Lehet-e fedezetelvonó a visszerthes szerződés? (A rosszhiszeműség tartalmáról)*. Gazdaság és Jog, 2014/3. sz. 14-18.

lanságnak azokra az eseteire irányadó, amikor a jogügylet nem csak egy meghatározott személlyel, hanem mindenkivel szemben hatálytalan (feltétel vagy időhatározás, beleegyezéstől vagy jóváhagyástól függő szerződés). Ezekben az esetekben tehát nem relatív hatálytalanságról van szó.

Elidegenítési és terhelési tilalom megsértése esetén a relatív hatálytalanság tartalmának meghatározatlansága főként akkor okoz problémát, ha a tilalmat nem jegyezték be valamelyik közhiteles nyilvántartásba. A Ptk. 5:32. § (2) bekezdése alapján ugyanis az ellenérték fejében jogot szerző jóhiszemű személyek jogszerzését az elidegenítési és terhelési tilalom nem korlátozza. Ezzel a kivétellel a Ptk. a forgalomvédelmi igényekhez igazodva relativizálja az elidegenítési és terhelési tilalom dologi hatályát.¹¹ Ebből a szempontból kulcskérdés, hogy ki tekinthető jóhiszeműnek.¹² Az valószínűleg nem, aki egy közhiteles nyilvántartásba bejegyzett tilalom ellenére próbál az érintett vagyontárgy felett jogot szerezni. Ebben az esetben remélhetőleg a közhiteles nyilvántartást vezető hatóság intézkedése miatt nem is fog sor kerülni a tilomba ütköző ügylet létrejöttére.

Erre utal a Ptk. 5:34. §-a is. Eszerint ugyanis ingatlanra bejegyzett vagy ingatlanon jogszabály vagy bírósági határozat alapján ingatlan-nyilvántartási bejegyzés nélkül is fennálló elidegenítési és terhelési tilalom esetén a tulajdonjog változása vagy az ingatlan megterhelése az elidegenítési és terhelési tilalom jogosultjának hozzájáruló nyilatkozata esetén jegyezhető be az ingatlan-nyilvántartásba.¹³ Más esetekben – így például a hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett elidegenítési és terhelési tilalom esetén – azonban nincs ilyen korlát.

A Ptk. 5:34. §-a, bár egy fontos speciális jogkövetkezményt mond ki, nem vezet közelebb a relatív hatálytalanság tartalmának megfejtéséhez.

Ennek alapján összességében megállapítható, hogy ha a jogalkotó az elidegenítési és terhelési tilalom megsértése esetén fenntartja a relatív hatálytalanságot mint speciális jogkövetkezményt, akkor annak pontos tartalmát is meg kellene határoznia.

11 MENYHÁRD (2014): *i.m.* 972.

12 A jóhiszeműség egy polgári anyagi jogi kategória, amelynek azonban lényeges eljárási jogi vetületei is vannak, elsődlegesen a bizonyítási teher szempontjából.

13 Mindebből még nem következik az, hogy az ingatlant terhelő elidegenítési és terhelési tilalmat kötelező is lenne bejegyezni az ingatlan-nyilvántartásba. Ez csak határozottan javasolt, hiszen ennek hiányában, az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés elmaradása esetére a jóhiszemű harmadik szerzővel szemben a jogosult ezt a jogát nem tudja érvényesíteni.

Mindettől függetlenül itt lenne az ideje, hogy a relatív hatálytalansággal a magyar jogirodalom is behatóbban foglalkozzon.¹⁴ Ennek mindenképp aktualitást ad, hogy a Ptk. jóval több esetben nevesíti ezt a jogkövetkezményt, mint a korábbi kódex. Ennek megfelelően nemcsak a relatív hatálytalanság pontos tartalmát kellene dogmatikai szempontból is kidolgozni, de el kellene határolni ezt a jogintézményt a megtámadhatóságtól is, hiszen a két jogkövetkezményt csak egy vékony mezsgye határolja el egymástól.¹⁵

3. Az elévülés megszakadása

Az 1959-es Ptk. 327. § (1) bekezdése szerint *a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás* megszakította az elévülést. A Ptk. ezzel szemben a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítást már nem tekinti az elévülést megszakító jogi ténynek. A Ptk. miniszteri indokolása szerint e megszakítási ok ellentétes az elévülés intézményének a lényegével, mivel nem az igény érvényesítésére, hanem az igényérvényesítési idő (és az azzal járó bizonytalanság) meghosszabbítására ösztönöz. A jogbiztonságot szolgálja, ha önmagában egy ilyen aktus nem eredményezi az elévülés megszakítását.¹⁶

Összességében megállapítható, hogy a Ptk.-ban szigorodnak az elévülési idő megszakításának a szabályai. Ezt jelzi, hogy amíg az 1959-es Ptk. 329. § (2) bekezdése szerint a kötelezettnek az engedményezésről való értesítése az elévülést megszakította, addig ilyen rendelkezést a Ptk. már nem tartalmaz. Ugyancsak nem szakítja meg az elévülést a Ptk. új jogintézménye, a szerződésátruházás sem. A Ptk. alapján tehát nem szakítja meg az elévülést, ha akár a követelést engedményezik és erről az adóst értesítik, akár magát az egész szerződést (szerződéses pozíciót) ruházzák át. Ezzel kapcsolatban arra kell felhívni a figyelmet, hogy az 1959-es Ptk., valamint a Ptk. párhuzamos alkalmazása a hazai cégek számára azzal a következménnyel jár, hogy a követeléseiket nem kezelhetik azonos módon, hiszen más szabályt kell alkalmazni attól függően, hogy mikor keletkezett az adott követelés.

Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy nem egyértelmű, hogy az elévülés megszakítására vonatkozó rendelkezések diszpozitívak, vagy kógensek-e. A Ptk.

14 A német jogirodalomból ld.: BEER, Hubert: *Die relative Unwirksamkeit*. Schriften zum Bürgerlichen Recht. Band 24. Duncker & Humblot, Berlin, 1975. 227. p.

15 Erre példa a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 40. §-a, amely egy alapvetően fedezetelvonó tényálláshoz a megtámadás jogát fűzi, szemben a Ptk. 6:120. §-ával, amely a relatív hatálytalanságot nevesíti jogkövetkezményként. A megtámadhatóság és a relatív hatálytalanság elhatárolásáról ld.: ZAUDERER, Max: *Anfechtbarkeit und relative Unwirksamkeit von Rechtsgeschäften*. Buchdruckerei von Joh. Hamel, Marburg, 1931. 71. p.

16 Általános indokolás a Polgári Törvénykönyvről szóló T/7971. számú törvényjavaslatához (a továbbiakban: Indokolás), 2013. 552-553.

miniszteri indokolása szerint ugyanis azoknál a rendelkezéseknél fel sem mérülhet az eltérés lehetősége, amelyek nem a felek jogait és kötelezettségeit, hanem az adott jogintézmény lényegét határozzák meg. Ennek megfelelően a felek nem írhatják felül az elévülés joghatásait, de megállapodhatnak abban, hogy jogviszonyukban az általános ötéves elévülési idő helyett rövidebb vagy hosszabb elévülési idő érvényesüljön. Kérdés azonban, hogy az elévülés joghatásainak az érintése nélkül, vajon a felek eltérhetnek-e a Ptk.-nak az elévülés megszakítását eredményező szabályaitól. Amennyiben igen, akkor természetesen annak sincs akadálya, hogy az egymás közötti viszonyukban a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítást, vagy akár az engedményezésről történő értesítést is elévülést megszakító jogi tényként határozzák meg. Ebben az esetben azonban a Ptk. aligha érte el azt a jogpolitikai célt, amelyre az Indokolás a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás kapcsán utal.¹⁷

Ezzel szemben, az elévülés megszakadását eredményező új szabályként a Ptk. 6:25. § (1) bekezdésének c) pontja azt mondja ki, hogy megszakítja az elévülést *a követelés kötelezettel szembeni bírósági eljárásban történő érvényesítése, ha a bíróság az eljárást befejező jogerős érdemi határozatot hozott.*¹⁸ Ennek az új rendelkezésnek az alapján az elévülés megszakadásának két feltétele van:

- a) bírósági eljárásban történő igényérvényesítés;
- b) a bíróság jogerős érdemi határozata.

Amennyiben az eljárás bármilyen okból megszűnik (pl. a felperes eláll a keresettől), akkor azt úgy kell tekinteni, mintha nem is került volna sor a megszakítás érdekében a peres eljárás megindítására. Ennek alapján a keresetindítás akkor szakítja meg az elévülést, ha az eljárás végén érdemi határozat is születik. Ha tehát a per bármilyen okból megszűnik, az a keresetindítás elévülést megszakító hatását teljes egészében, a keresetindítás időpontjára visszamenőlegesen elenyészteti. A jogirodalomban megjelent – és általunk is helyesnek tartott – álláspont szerint egy ilyen tartalmú rendelkezést sem a korábbi perjogi és anyagi jogi előzmények, sem a jogirodalmi álláspontok, sem pedig a jelenlegi bírói gyakorlat nem támasztanak alá.¹⁹

17 Erre is tekintettel egyetértünk *Pusztahelyi Rékával*, aki szerint az elévülést megszakító körülmények az elévülés intézményének belső magját képezik, ezért ahogyan az elévülés joghatása, úgy az elévülést megszakító körülmények sem lehetnek szabad megállapodás tárgyai. Ebből következően pedig az elévülést megszakító körülmények Ptk.-beli felsorolását taxatívnak kell tekinteni. Ld. PUSZTAHELYI Réka: *A magánjogi elévülés*. Novotni Alapítvány, Miskolc, 2015. 190.

18 A Ptk.-nak a Magyar Közlöny 2013. évi 31. számában kihirdetett szövegében „*határozatot*” helyett „*határozatot*” fordulat szerepel, így helyesírási szempontból is indokolt lenne ennek a rendelkezésnek a módosítása. Ehhez hasonló elírás található a Ptk. 6:123. § (2) bekezdésében is, amely tévesen ugyanezen szakasz (2) bekezdésének c) pontjára utal vissza, az (1) bekezdés c) pontja helyett.

19 PUSZTAHELYI: *i.m.* 193.

Mivel a Ptk. a teljesítésre való írásbeli felszólítást törölte az elévülést megszakító körülmények közül, ezért önmagában a keresetlevélnek az alperessel való közlése sem szakítja meg az elévülést.

További probléma, hogy a Ptk. 6:25. § (1) bekezdés c) pontjának alkalmazása során a Ptk. 6:24. § (3) bekezdésére is figyelemmel kell lenni. Eszerint a Ptk. 6:24. § (2) bekezdésében meghatározott időtartam alatt (elévülés nyugvása esetén az akadály megszűnésétől számított *egyéves*, illetve *három hónapos* határidő) az elévülés nyugvásának nincs helye. Ez az új szabály azt jelenti tehát, hogy az elévülés nyugvása folytán a jogosult rendelkezésére álló további határidő (egy év, három hónap) nyugvása már nem következhet be. Ennek alapján az elévülés megszakítása szempontjából a megindított pernek érdemi döntéssel kell zárulnia, különben a jogosult követelése elévült.²⁰ A Ptk.-nak ezen új szabálya alapján tehát, ha a jogosult követelését az elévülés nyugvását követően érvényesíti, az elévülés nyugvását követően az újbóli nyugvás – a törvény által pótlólag adott határidő alatt – már kizárt. Mindez meglehetősen méltánytalan azzal a jogosulttal szemben, aki bár mindent megtett követelése érvényesítése érdekében, ennek ellenére az elévülés – rajta kívül álló okok miatt (pl. mert az eljárásban az érdemi döntés a jogosult hibáján kívülálló ok miatt marad el) – mégis bekövetkezett.²¹

Mindez a vonatkozó szakirodalom szerint a Ptk. módosítását igényli. Nem az új Polgári Perrendtartásban szabályozandó kérdéstről van ugyanis szó, hiszen ez a rendelkezés a perindítás anyagi jogi hatását érinti. Az új szabályozásnak egyértelművé kell tennie azt is, hogy a magyar magánjogi elévülési rendszernek logikailag mond ellent a peres eljárás folyásának általános nyugvási körülményként való értékelése. Nincs helye tehát olyan értelmezésnek, amely szerint az érdemi döntés hiánya miatt az addig folyó eljárást nyugvási okként értékelhesse a bíróság, még akkor sem, ha valóban bizonyítható lenne az akadály menthető volta.²²

Mindezek alapján a kérdéssel részletesen foglalkozó legújabb szakirodalomban az alábbi javaslat született a Ptk. 6:25. § (1) bekezdésének c) pontjára vonatkozóan:

Ptk. 6:25. § (3) bekezdés: *„Ha az (1) bekezdés c) pontja szerinti eljárásban a bíróság nem hozott jogerős érdemi határozatot, és az eljárás megszűntekor az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél vagy – egyéves, illetve egy évnél rövidebb elévülési idő*

20 PUSZTAHELYI: *i.m.* 218.

21 PUSZTAHELYI: *i.m.* 223.

22 PUSZTAHELYI: *i.m.* 224.

esetében –, három hónapnál kevesebb van hátra, akkor az elévülés az eljárás megszűnésétől számított egy év, illetve három hónap elteltét követően következik be.”²³

A munkacsoport ülésain ugyanakkor az a megoldási javaslat merült fel, amely szerint az elévülés megszakításához elegendő lenne a bírósági eljárás megindítása. Ebben az esetben azonban megfelelően kellene kezelni azokat az eseteket is, amikor a jogosult nem peres eljárás keretében érvényesíti a követelés iránti igényét.

Végül – harmadik megoldásként – amellet is komoly érvek szólnak, hogy a Ptk. ismét ismerje el a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítást elévülést megszakító körülményként. Ennek hiányában a jövőben valószínűleg az adós által (adott esetben ráutaló magatartással) tett tartozáselismerő nyilatkozatok elévülést megszakító hatása fog megerősödni. Emellett a tömegesen előforduló, relatíve kisebb értékű követelések kezelése is indokolná az írásbeli felszólítás elévülést megszakító hatásának a fenntartását. Önmagában az a körülmény ugyanis, hogy a teljesítésre való írásbeli felszólítás gyakorlására – eredeti céljától eltérően, visszaélésszerűen, pusztán az elévülési határidő kitolódása érdekében – is sor kerülhet, még nem jelenti azt, hogy a kötelezett akarata minden esetben erre irányul.²⁴ A visszaélésszerű joggyakorlással szemben pedig védelmet nyújthat a joggal való visszaélés tilalma, amelyet a Ptk. 1:5. §-a szabályoz.²⁵

A teljesítésre irányuló írásbeli felszólítás elévülést megszakító körülményként való elismerése érdekében az alábbi érveket lehet felhozni:

- szemben a Ptk. 6:25. § (1) bekezdésének c) pontjához kapcsolódó értelmezési problémákkal és bizonytalansági tényezőkkel, az írásbeli felszólítás esetén a bírói gyakorlat által már részletesen kimunkált és az önkéntes jogalkalmazásban is kiforrott jogi jelenségről van szó;
- a teljesítésre való felszólítás mellőzése az adós tartozás elismerésére való perbeli nyilatkozatainak gyakoriságát fogja növelni;
- emellett egy relatíve rövid (öt éves) általános elévülési idő mellett nem sérülnek az elévülés általános jogpolitikai indokai;
- végül, amennyiben igényérvényesítés alatt peren kívüli igényérvényesítést is érteni kell, akkor egyértelmű, hogy a teljesítésre való írásbeli

23 PUSZTAHELYI: *i.m.* 224.

24 PUSZTAHELYI: *i.m.* 229.

25 Ennek a tilalomnak a megsértése (deliktualis alapon) kártérítési jogkövetkezményt válthat ki.

felszólításnak helye van az elévülést megszakító körülmények között a Ptk.-ban.²⁶

Az előzőek alapján javasoljuk a teljesítésre irányuló írásbeli felszólítás elévülést megszakító körülményként való ismételt elismerését. Emellett javasolt, hogy a Ptk. rendelkezése alapján az engedményezésről való értesítés adóssal való közlése (Ptk. 6:197. §), valamint a szerződésátruházás (Ptk. 6:208. §) is olyan körülménynek minősüljön, amely megszakítja az elévülést.

A Ptk. 6:25. § (1) bekezdésének d) pontja alapján az elévülést megszakítja a követelés csődeljárásban történő bejelentése. Ebben az esetben a csődeljárás jogerős befejezésével indul újra az adott követelés elévülése. Ezzel kapcsolatban a munkacsoport ülésein az merült fel, hogy a Ptk. idézett szakasza egészüljön ki a felszámolási eljárással, illetve a végelszámolási eljárással is.

4. A gazdasági társaság vezető tisztségviselőjének felelőssége

4. 1. A felelősség különböző szintjei a társasági jogban

A társasági jogon belül a felelősségi-helytállási kötelezettségi kérdések alapvetően három szinten jelentkeznek: a tagokhoz, a vezető tisztségviselőkhöz és a felügyelőbizottsági tagokhoz kapcsolódóan.²⁷

A tagok felelőssége kapcsán elsősorban a korlátolt felelősséget kell kiemelni. Közgazdasági kutatások igazolják, hogy a korlátolt vagyoni felelősség elvének az elismerése a társasági jogban – a tőkeegyesítő társaságokhoz kapcsolódóan – már a középkor végétől jelentős lendületet adott a vállalkozási kedvnek és a gazdasági fejlődésnek.²⁸ Erre először Angliában került sor az ipari forradalom időszakában, szorosan kapcsolódva a magántulajdon sérthetlenségének a deklarálásához. Később ez az elv a kontinentális európai országok társasági

²⁶ PUSZTAHELYI: *i.m.* 230.

²⁷ Különbséget kell tenni felelősség és helytállási kötelezettség között. A felelősség és a helytállási kötelezettség megkülönböztetésével a magyar jogirodalomban korábban *Asztalos László* foglalkozott. Ő mutatott rá arra, hogy ez a megkülönböztetés a német jogászai dogmatikán alapuló magánjogból öröklődött. A német magánjogban ugyanis mást értenek *Haftung* és *Verantwortlichkeit* alatt. A két kifejezés elhatárolása során *Asztalos* abból indult ki, hogy a felelősség jogkövetkezményeként realizálódó szankció nem mindig felelősségi. Számos esetben ugyanis a beálló lehetséges jogkövetkezmény nem felelősségi feltételű, az ugyanis lehet objektív is. Erre azonban a magyar nyelvben nincs külön elnevezés, legfeljebb az, hogy objektív szankció (helytállás, megtérítés). Ehhez képest a szigorú értelemben vett felelősségi szankció szubjektív feltételű (kártérítés, kötbér). Erről ld. *ASZTALOS László: Szankció és felelősség a polgári jogban*. In: *ASZTALOS László – GÖNCZÖL Katalin (szerk.): Felelősség és szankció a jogban*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1980. 294.

²⁸ HELLGARDT, Alexander: *Law and Development: Vom Einfluss des Zivilrechts auf die wirtschaftliche Entwicklung*. In: *Realitäten des Zivilrechts – Grenzen des Zivilrechts*. Jahrbuch Junger Zivilrechtswissenschaftler 2011, Richard Boorberg Verlag, Stuttgart, 2012. 104-105.

jogi szabályozásában is központi jelentőségre tett szert.²⁹ Kizárólagossá azonban sosem válhatott, hiszen az számos visszaélésre adott volna lehetőséget.

Épp emiatt a magyar társasági jog is kivételeket enged a korlátolt tagi felelősség elve alól. Ezek közül a leglényegesebbek a korlátlan, mögöttes tagi felelősség mellett működő társaságok köre (személyegyesítő társaságok), de ide tartoznak azok az esetkörök is, amikor jogszabály áttöri a korlátolt felelősség elvét (*felelősség-átviteli esetkörök*). Ez utóbbiak az egyébként korlátozottan felelős tag korlátlan és mögöttes helytállási kötelezettségét rögzítik.³⁰

A tag korlátozott vagy korlátlan felelőssége a társaság hitelezőinek irányában jelenik meg. Ettől azonban el kell különíteni azt az esetkört, amikor a tagot a társasággal szemben terheli felelősség, illetve amikor a tag kifelé, harmadik személyek – de nem feltétlenül a hitelezők – irányában felel.³¹

A belső és a külső felelősség közötti különbségtétel a felelősségi szabályok következő szintjén, vagyis a vezető tisztségviselő felelőssége kapcsán is megjelenik. Itt is el kell határolni egymástól a társaság irányában fennálló (belső), illetve a harmadik személyek felé fennálló (külső) felelősséget. Ez utóbbinak egy speciális esete a hitelezők felé fennálló felelősség. Ezen esetkörök egy része szintén nem felelősségi, hanem objektív helytállási kötelezettséget kimondó szabály.³²

A társasági jogi felelősség harmadik szintje a felügyelőbizottsági tagok felelőssége. Ez a társasággal szembeni felelősséget jelent, vagyis kontraktuális alapú. Az azonos alapok ellenére azonban mégis más, mint a vezető tisztségviselők felelőssége. Ez azzal magyarázható, hogy a felügyelőbizottsági tagok

29 A korlátolt vagyoni felelősség másik fontos esetköre a magánjogban a zálogkötelezett helytállási kötelezettsége, amely a zálogul leköötött vagyontárgyra korlátozódik. *Grosschmid* szerint a zálogjog a korlátolt (a zálogtárgy erejéig fennálló) vagyoni helytállás egy olyan megjelenési formája, amely lehet járulékos, de lehet önálló is. Ld. Zsógor Benő: *Fejezetek kötelmi jogunk köréből*. II. kötet. Athenaeum Nyomda, Budapest, 1900. 895.

30 Az új kódexben a legnagyobb gyakorlati jelentőséggel bíró tagi felelősség átviteli esetkör a Ptk. 3:2. § (2) bekezdése. Eszerint, ha a jogi személy tagja vagy alapítója *korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a jogi személy jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, e tartozásokért a tag vagy az alapító korlátlanul köteles helytállni.*

31 Erről részletesebben ld.: Bodzási Balázs: *A gazdasági társaságok tagjainak felelőssége az új Ptk. alapján*. Csőd – Felszámolás – Válság. 2013/3-4. sz. 56-64. Interneten elérhető: <http://real.mtak.hu/25508/>

32 A felelősség és a helytállási kötelezettség egymástól való hangsúlyosabb elválasztása a Ptk. Harmadik Könyvében határozottan megfigyelhető. *Sárközy Tamás* ezzel kapcsolatban azonban azt emeli ki, hogy bár ez egy helyes törekvés, de ellentétben áll a társasági jogi tradíciókkal. Épp e tradíciók miatt – mutat rá *Sárközy* – nem is sikerült mindenütt az új kódexnek ezt a koncepciót következetesen érvényesítenie. Erről ld.: *SÁRKÖZY Tamás: Fordulat a magyar kártérítési jogban*. Magyar Jog, 2013/9. sz. 535. Mindez azzal függ össze, hogy a hétköznapi nyelvben, de a jogi szaknyelvben is, számos esetben megszokottá vált a felelősség kifejezés használata a helytállási kötelezettséggel szemben. Így például a bizományos ún. *del credere* felelősségét annak ellenére a továbbiakban is minden valószínűség szerint felelősségnek fogják hívni, hogy a Ptk. szerint ez már helytállási kötelezettség [Ptk. 6:282. § (2) bekezdése].

feladatköre, tevékenysége lényegesen eltér a vezető tisztségviselőkéétől. Ez mindenekelőtt abban jelenik meg, hogy a felügyelőbizottsági tagok nem ügyvezetési feladatokat látnak el, és főszabály szerint nem is képviselhetik a társaságot. A Ptk. 3:26. § (1) bekezdése szerint a felügyelőbizottság feladata, hogy az ügyvezetést a jogi személy érdekeinek megóvása céljából ellenőrizze.

4. 2. A vezető tisztségviselő felelősségének különböző szintjei

A vezető tisztségviselőknél a jogi személlyel szemben fennálló, belső felelősségéről a Ptk. 3:24. §-a rendelkezik. Eszerint a vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért *a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felel* a jogi személlyel szemben.

Különösen a társasági jogban merül fel a kérdés, hogy mi a szerepe, funkciója a vezető tisztségviselőnek a társasággal szemben fennálló felelősségét kimondó szabálynak.³³ Ennek háttérében az áll, hogy számos esetben a gazdasági társaságok vagyonával olyan személyek gazdálkodnak, akik nem tagjai a társaságnak, így döntéseik következményeit nem nekik kell viselniük. Ez a helyzet valamennyi jogi személy esetén előállhat, vagyis megtörténhet, hogy az ügyvezetési tevékenységet erre szakosodott szakember úgy látja el, hogy nincs tulajdonosi érdekeltsége a jogi személyben. Ehhez kapcsolódóan a felelősségi szabályok egy speciális ösztönző rendszert jelentenek. A felelősség intézményének célja ebben az esetben az, hogy a vezető tisztségviselő számára belsővé tegye döntéseinek negatív következményeit, vagyis a felelősség korrekciós hatása révén – tulajdonosi érdekeltség hiányában is – kénytelen legyen viselni magatartása, ügyvezetési tevékenysége következményeit.³⁴ A tagsági jogviszonyból származó ösztönző erő hiányát többféle eszközzel is lehet pótolni. Ennek egyik formája a vezető tisztségviselő szigorúbb polgári jogi felelőssége.³⁵

A társasági jogi szabályozásnak azonban a felelősség olyan szintjét kell megtalálnia, amely még nem tartja vissza az ésszerű kockázatvállalástól és a rendes üzleti tevékenységtől a vezető tisztségviselőket. A Ptk. szabályain

33 Erről részletesebben ld.: KISFALUDI András: *A felelősség funkciója és hatásmechanizmusa a gazdasági társaságok jogában*. In: KIRÁLY Miklós – GYERTYÁNFY Péter (szerk.): *Liber Amicorum Studia Gy. Boytha dedicata – Ünnepi dolgozatok Boytha György tiszteletére*. ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, Nemzetközi Magánjogi és Európai Gazdasági Jogi Tanszék, Budapest, 2004. 215-233.

34 KISFALUDI András: *A jogi személy vezető tisztségviselőinek felelőssége az új Polgári Törvénykönyvben*. In: CSEHI Zoltán – KOLTAY András – LANDI Balázs – POGÁCSÁS Anett (szerk.): *(L)ex Cathedra et Praxis. Ünnepi kötet Lábady Tamás 70. születésnapja alkalmából*. Pázmány Press, Budapest, 2014. 309.

35 A jogi személy tagjai esetében ez a tulajdonosi érdekeltség abban az esetben már nem működik, ha a tag nem a saját vagyonát, hanem például közvagyonot, tesz kockára. Ld.: KISFALUDI (2014): *i.m.* 309.

belül ezt a célt a felelősség alóli kimentés rendszere szolgálná. Látni fogjuk azonban, hogy a kontraktuális felelősségi szabályok alkalmazása a kimentés tekintetében is nagyon komoly értelmezési kérdéseket vetnek fel a vezető tisztségviselő belső felelőssége kapcsán.

A vezető tisztségviselők külső felelősségéről szóló szabály a Ptk. 6:541. §-ában található. Eszerint, ha a jogi személy vezető tisztségviselője e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő a jogi személlyel *egyetemlegesen* felel. Ez – szemben a Ptk. 3:24. §-ával –, egy deliktuális felelősségi alakzat.

A vezető tisztségviselő felelősségét azok a rendelkezések is érintik, amelyek a vezető tisztségviselő hitelezők irányában fennálló felelősségét (helytállási kötelezettségét) mondják ki. Ilyen rendelkezés a gazdasági társaságok általános szabályai között is található. A Ptk. 3:118. §-a alapján, ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben *a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség* szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Ez a rendelkezés a végelszámolással történő megszűnés esetére nem alkalmazható.

A vezető tisztségviselőknek a tagok, illetve a hitelezők irányában fennálló felelősségi szabályait az egyesületek esetében két sokat vitatott új rendelkezés egészíti ki. A Ptk. 3:86. § (1) bekezdése szerint ugyanis az egyesület jogutód nélküli megszűnése után a vezető tisztségviselőkkel szemben e minőségükben az egyesületnek okozott károk miatti kártérítési igényt – a jogerős bírósági döntéstől számított egy éven belül – az egyesület törlésének időpontjában tagsági jogviszonyban álló tag vagy az érvényesítheti, akinek a részére a megszűnéskor fennmaradó egyesületi vagyont át kellett adni, vagy ha lett volna vagyon, át kellett volna adni.

4. 3. A vezető tisztségviselőknek a jogi személy irányában fennálló (belső) felelőssége

A Ptk. alapján valamennyi jogi személynek kell, hogy legyen vezető tisztségviselője. A Ptk. 3:21. § (1) bekezdése szerint a jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe, egy vagy több vezető tisztségviselő vagy a vezető tisztségviselőkből álló testület jogosult. A (2) bekezdés alapján pedig a vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységét a jogi személy érdekének megfelelően köteles ellátni.

Ezt követően mondja ki a Ptk. 3:24. §-a valamennyi jogi személy vezető tisztségviselőjére nézve a már ismertetett (belső) felelősségi szabályt. Ez lényegesen eltér attól a felelősségi szabálytól és felelősségi szinttől, amit a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Gt.) 30. § (2) bekezdése mondott ki. Ez utóbbi, korábbi rendelkezés szerint ugyanis a vezető tisztségviselők a gazdasági társaság ügyvezetését *az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal* – és ha e törvény kivételt nem tett –, *a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján voltak kötelesek ellátni*. A vezető tisztségviselők *a polgári jog általános szabályai szerint feleltek* a gazdasági társasággal szemben a jogszabályok, a társasági szerződés, illetve a gazdasági társaság legfőbb szerve által hozott határozatok, illetve ügyvezetési kötelezettségeik felróható megszegésével a társaságnak okozott károkért.

A régi Gt. tehát nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy ez a belső felelősség deliktuális vagy kontraktuális alapú-e. Mindez azonban az 1959-es Ptk. egységes felelősségi rendszerében nem is jelentett gondot. Az 1959-es Ptk. ugyanis a 318. §-ában foglalt utaló szabály segítségével egységesen szabályozta a szerződésszegéssel és a szerződésen kívül okozott károkért való felelősséget.

Ehhez képest a Ptk. 3:24. §-a egyértelművé teszi, hogy a vezető tisztségviselő belső felelőssége a kontraktuális felelősség szabályain nyugszik.³⁶ A felhívott felelősségi szabályokat a Ptk. 6:142-6:144. §-ai foglalják magukban.³⁷

A kontraktuális felelősség új szabályai (is) a kimentés elvére épülnek, ami azt jelenti, hogy a feltételek egy részét a károsultnak kell bizonyítania, és ha ezek a feltételek bizonyítást nyertek, akkor a károkozó megkísérelheti kimenteni magát a felelősség alól.³⁸

Ennek megfelelően első körben a károsult jogi személynek kell bizonyítania azt, hogy

- a vezető tisztségviselő szerződésszegést követett el;

36 *Kisfaludi András* szerint nem lett volna olyan ok, ami ebben a viszonyban a deliktuális kártérítési szabályok alkalmazását indokolta volna. Ld.: *KISFALUDI (2014): i.m. 314.*

37 Nem, vagy csak korlátozottan merülhet fel a vezető tisztségviselő felelőssége abban az esetben, ha azt a jogi személlyel kötött szerződésben a felek kizárták vagy korlátozták. A Ptk. egyik fontos újdonsága, hogy szélesebb körben teszi lehetővé a szerződésszegésért fennálló felelősség kizárását vagy korlátozását, mint az 1959-es Ptk. Erről, valamint a felelősség kiterjesztéséről részletesebben ld.: *FUGLINSZKY Ádám: Kártérítési jog. Új magánjog sorozat 7., HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2015. 79-97.* Emellett abban az esetben sem kell számolnia a vezető tisztségviselőnek a felelősségre vonással, ha a felmentvényt kapott. Felmentvényt azonban csak gazdasági társaság adhat, más jogi személynél ezt a lehetőséget a Ptk. nem ismeri. A Ptk. 3:117. § (1) bekezdése szerint ugyanakkor a társaság felmentvény megadása esetén is felléphet a vezető tisztségviselő ellen az ügyvezetési kötelezettségek megsértésére alapozott kártérítési igénnyel, ha a felmentvény megadásának alapjául szolgáló tények vagy adatok valótlanok vagy hiányosak voltak.

38 *KISFALUDI (2014): i.m. 315.*

- a jogi személynek kára keletkezett;
- a szerződésszegés és a keletkezett kár között okozati összefüggés áll fenn.³⁹

Ezeknek a feltételeknek a fennállta, illetve fennállásuk sikeres bizonyítása a jogi személy részéről elegendő a felelősség megállapításához, feltéve, hogy a szerződésszegő fél (a vezető tisztségviselő) nem tudja kimenteni magát a felelősség alól. Önmagában tehát az még nem elegendő a felelősség megállapításához, hogy a károsult bizonyítja az őt terhelő körülményeket, mivel a szerződésszegő fél is bizonyíthatja a kimentési okok fennállását. Csak abban az esetben áll meg a felelősség, ha a károsult sikeresen bizonyít, a szerződésszegő fél pedig sikertelen a bizonyítással.⁴⁰

A vezető tisztségviselőnek a kimentéshez az alábbi három konjunktív feltétel együttes fennállását kell bizonyítania:

- a) a károkozó körülmény az ellenőrzési körén kívül merült fel;
- b) a saját ellenőrzési körén kívül felmerülő körülmény a szerződéskötés-kor objektíve nem volt előrelátható; és
- c) nem volt elvárható, hogy a vezető tisztségviselő a szerződésszerű teljesítést akadályozó körülményt elkerülje, vagy annak kárkövetkezményeit elhárítsa.

Fontos kiemelni, hogy amíg az akadály előreláthatóságát a szerződéskötés időpontjában kell vizsgálni, addig a harmadik feltételre (nem volt elvárható) nézve a szerződésszegés időpontja az irányadó.⁴¹

Ez a három kimentési feltétel konjunktív, vagyis a vezető tisztségviselő mentesüléséhez mindháromnak együtt kell fennállnia. Ha tehát a vezető tisztségviselő akár csak az egyik feltétel alól nem tudja kimenteni magát, akkor a károkozásért felel.

A Ptk. hatálybalépése óta a jogirodalom behatóan foglalkozott a vezető tisztségviselőnek a jogi személlyel szemben fennálló felelősségére vonatkozó szabályok értelmezésével. Ennek megfelelően részletesen vizsgálták a felelősség alóli kimentés hármas, konjunktív feltételrendszerét is.

39 A vezető tisztségviselő belső felelőssége kapcsán fokozottabb jelentőséggel jelenik meg a mulasztás okozatossága. Ld.: KISFALUDI (2014): *i.m.* 316.

40 KISFALUDI (2014): *i.m.* 315.

41 Egyetértünk Kisfaludi Andrással, aki szerint itt nem a kár, hanem a mentesülést eredményező körülmény (akadály, kívülálló ok) előreláthatóságáról van szó. Ld.: KISFALUDI (2014): *i.m.* 323.

A jogi személyt terhelő bizonyítási teher kapcsán bizonyos esetekben nehézséget okozhat annak bizonyítása, hogy a vezető tisztségviselő szerződésszegést követett el.⁴² Ez csak kisebbrészt magyarázható azzal, hogy a jogi személy és a vezető tisztségviselő közötti jogviszony keletkezése eltér a hagyományos árucseres szerződések megkötésétől.⁴³ Nagyobb problémát jelenthet azoknak a kötelezettségeknek a megállapítása, amelyek a vezető tisztségviselőt e pozíciójából eredően terhelik. Ezeknek a kötelezettségeknek a megszegése jelenthet az ő oldalán szerződésszegést, ha azonban nincs szerződésszegő magatartás, akkor felelősség sincs. Ezzel kapcsolatban az okozhat nehézséget, hogy a vezető tisztségviselői tevékenység időben rendszerint hosszan elnyúló szolgáltatásokat jelent, másrészt pedig a vezető tisztségviselői tevékenység keretében ellátandó feladatok, illetve elvégzendő tevékenység a szerződésben nem írhatók le egyértelműen és teljes pontossággal.⁴⁴

Kisfaludi András szerint a vezető tisztségviselő szerződésszegése akkor állapítható meg, ha a jogi személy irányítása körében meghozott döntései nem megfelelően szolgálják a jogi személy érdekeit, vagy ha az irányítási döntések elmaradása a jogi személy érdekeit sérti. Ebből az is következik, hogy ha a vezető tisztségviselő által hozott irányítási döntés a jogi személy érdekeit megfelelően szolgálta, akkor felelősséget abban az esetben sem alapozhat meg, ha netán ezzel a döntéssel okozati összefüggésben kár keletkezett a jogi személynél, hiszen a felelősséget megalapozó magatartás, a szerződésszegés hiányzik. Ez azt is jelenti egyúttal, hogy az ésszerű kockázatvállalás a jogi személy érdekében álló magatartás, ezért szerződésszegésként nem értékelhető, felelősséget nem keletkeztet. Összességében a vezető tisztségviselő felelőségre vonását az alapozza meg, ha a jogi személy irányítása körébe tartozó olyan döntést hoz vagy olyan mulasztást követ el, amely a jogi személy érdekeit sérti, és ezzel okozati összefüggésben a jogi személynél kár keletkezik.⁴⁵

Ennél is több értelmezési nehézség merül fel a mentesülési feltételek bizonyítása során. Ennek során az egyik fő problémát annak bizonyítása okozza, hogy a szerződésszegést eredményező, ellenőrzési körön kívül eső körülménynek a szerződéskötéskor előre nem láthatónak kell lennie.⁴⁶

42 A jogellenességet emellett a károsultnak már nem kell bizonyítania. Ld.: KISFALUDI (2014): *i.m.* 316.

43 KISFALUDI (2014): *i.m.* 314.

44 KISFALUDI (2014): *i.m.* 318.

45 KISFALUDI (2014): *i.m.* 321-322. Ehhez kapcsolódóan *Fuglinszky Ádám* azt emeli ki, hogy a szerződésszegés és annak bizonyítása kapcsán továbbra is jelentősége lesz annak, hogy gondossági vagy eredménykötelelemről van-e szó. A gondossági kötelemezet esetén, ha a kötelezett (pl. a vezető tisztségviselő) tanúsította az elvárt gondosságot, szerződésszegésről nem lehet szó, még ha a kívánt eredmény el is maradt, így az ügy a kimentésig el sem jut. Ld.: FUGLINSZKY: *i.m.* 108.

46 *Kisfaludi András* szerint a helyes értelmezés az, ha az előre nem láthatóságot a vezető tisztségviselői pozíció keletkezésének az időpontjában vizsgáljuk. Ld.: KISFALUDI (2014): *i.m.* 323.

Külön problémát jelent emellett a Ptk. 6:143. §-ának az alkalmazása, amely a kár mértékéről rendelkezik.⁴⁷ Ezzel kapcsolatban *Kisfaludi András* is kiemeli, hogy a vezető tisztségviselő szerződésen alapuló szolgáltatása tevékenység végzésére irányul, így annak tárgyában kár nem keletkezhet. Ezért csak a jogosult, azaz a jogi személy vagyonaiban keletkezett egyéb károkról és az elmaradt vagyoni előnyről lehet szó a kártérítés mértékének megállapításánál. Ebben a körben pedig a Ptk. a szerződéskötés időpontjában előre látható károkra szorítja a szerződésszegő fél által fizetendő kártérítés összegét. Ez azt jelenti tehát, hogy a következménykárok és az elmaradt haszon mértéke azokra a károkra szorítkozik, amelyek az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett a szerződésszegő fél számára a szerződés megkötésekor előre láthatóak voltak vagy lettek volna.⁴⁸

További kérdéseket vet fel a vezető tisztségviselők közös károkozására, amelyre a Ptk. 6:144. § (1) bekezdése alapján a deliktuális felelősségi szabályokat kell alkalmazni, a Ptk. 6:524. § (3) bekezdése alapján pedig magatartásuk felróhatóságát is vizsgálni kell.

Megítélésünk szerint a vezető tisztségviselő belső felelőssége kapcsán az alapvető problémát az jelenti, hogy a Ptk.-nak a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségi szabályai alapvetően a dologszolgáltatásra, illetve az egyszeri szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződéseket tekintik mintának. Tartós, visszatérő szolgáltatások nyújtására irányuló jogviszonyok esetében azonban az új kontraktuális felelősségi szabályok nem, vagy csak nagyon komoly nehézségek árán alkalmazhatók. Különösen igaz ez az ún. előreláthatósági klauzúla, amelyet a Ptk. kodifikátorai az áruk nemzetközi adásvételéről szóló, 1980-ban Bécsben kötött Vételi Egyezmény alapulvételével tettek a Ptk. részévé.

Csehi Zoltán ezzel kapcsolatban azt emeli ki, hogy a károk előreláthatóságára vonatkozó szabály a nem egyszeri dologszolgáltatásra, vagy dolog elkészítésére irányuló szerződések esetében lényegében nem alkalmazható. Álláspontja szerint tartós, folyamatos jogviszonyok esetében nincs értelme az érvényesíthető károk kapcsán előreláthatóságról beszélni. Emellett szerinte a Ptk. 6:143. §-ában foglalt „kár szabály” a nem dolog tárgyú szerződések körében olyan értelmezési alapkérdéseket vet fel, amely könnyen vezet egy olyan megoldásra, amely alapján azt mondhatjuk, hogy a nem dolog tárgyú szolgáltatásokra ez a kárfogalom nem is alkalmazható.⁴⁹

47 A felek ugyanakkor a szerződésükben a Ptk.-nak a kár mértékére vonatkozó rendelkezéseitől is eltérhetnek.

48 KISFALUDI (2014): i.m. 329.

49 CSEHI Zoltán: *A vezető tisztségviselő polgári jogi felelősségének alapjai és irányai az új Polgári Törvénykönyv alapján*. In: CSEHI Zoltán – SZABÓ Marianna (szerk.): *A vezető tisztségviselő felelőssége*. Complex, Budapest, 2015. 28-29.

Ezt *Kisfaludi* annyiban árnyalja, hogy mivel a vezető tisztségviselő szerződésen alapuló szolgáltatása tevékenység végzésére irányul, így annak tárgyában kár nem keletkezhet, ezért a jogosult, azaz a jogi személy vagyonában keletkezett egyéb károkról és az elmaradt vagyoni előnyről lehet szó a kártérítés mértékének megállapításánál. Ebben a körben az új Ptk. a szerződéskötés időpontjában előre látható károokra szorítja a szerződésszegő fél által fizetendő kártérítés összegét.⁵⁰

Csehi szerint a Ptk. 6:142. §-át, illetve az abban foglalt kimentési szabályt azért nem lehet a vezető tisztségviselő esetén alkalmazni, mert ennek alapján a vezető tisztségviselői megbízatás kezdő időpontjában kell minden egyes kártérítési kérdést vizsgálni.⁵¹ Véleménye szerint értelemszerűen kizárt vezető tisztségviselők esetén a szerződéskötés időpontjához kötni az előreláthatóságot. Ebből következően nem a vezető tisztségviselő kinevezésének, megválasztásának az időpontja az irányadó a kimentés szempontjából, hanem az adott ügylet megismerhetőségének és az adott ügyben történő eljárásnak a kezdeti időpontja.⁵²

Látható, hogy a vezető tisztségviselő belső felelősségére vonatkozó szabályok alkalmazása során a jövőben a bírói gyakorlat számos nehéz kérdéssel fog szembesülni. Vannak kétségeink afelől, hogy ezek mindegyike megfelelő módon megválaszolható-e.

Mindez felveti azt a kérdést, hogy nem lenne-e célszerűbb visszatérni a régi Gt. 30. § (2) bekezdésében foglalt felelősségi szabályozáshoz. Ebben az esetben a vezető tisztségviselő belső felelősségére nem a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályait kellene alkalmazni. A vezető tisztségviselő és a jogi személy közötti jogviszony ugyan szerződésen alapul, a jogi személyek és különösen a gazdasági társaságok ügyvezetése körében azonban más az elvárhatósági szint, mint szerződésszegés esetén, ezért a jogi személyekre nézve (különösen a társasági jogban) indokolt a kontraktuálistól eltérő felelősségi alakzat alkalmazása. Ha azonban meg is maradunk a kontraktuális felelősség rendszerén belül, akkor is indokoltá tehetné a régi Gt. 30. § (2) bekezdésének kimondását az a tény, hogy a vezető tisztségviselő és a jogi személy között egy gondossági kötelelem áll fenn. Gondossági kötelemelek esetén

50 *KISFALUDI* (2014): *i.m.* 329. Mindez *Kisfaludi* szerint vezető tisztségviselő felelőssége esetén annak vizsgálatát teszi szükségessé, hogy a vezető tisztségviselői pozíció elvállalásakor a vezető tisztségviselőnek milyen mértékű károkkal kellett számolnia. Több más tényező mellett, véleményünk szerint ezt sem lesz egyszerű a gyakorlatban alkalmazni.

51 Ezzel a megállapítással egyetértünk, azzal, hogy a felelősség alóli kimentés harmadik feltételére (nem volt elvárható) nézve nem a szerződéskötés, hanem a szerződésszegés időpontja az irányadó.

52 *CSEHI*: *i.m.* 31. Még ez sem oldja meg teljes egészében azt a problémát, ha a vezető tisztségviselő a kárt mulasztással okozza.

pedig szerződésszegésről csak akkor lehet szó, ha a kötelezett nem az általában, és az adott hivatást gyakorló személyektől e körben elvárható fokozott gondossággal törekedett a szerződésben meghatározott cél elérésére, vagyis e gondosság elmulasztásával megszegte a szerződést.⁵³

Ehhez kapcsolódóan *Nochta Tibor* azt emeli ki, hogy a külföldi társasági jogokban is az üzleti életben általában megkívánt körülményekhez és gondossághoz igazodóan ítélik meg az ügyvezetésre jogosult személy felelősségét.⁵⁴

Ezzel kapcsolatban arra is utalni lehet, hogy a képviseleti szabályok is más-ként érvényesülnek a szerződési jogon belül, mint a társasági jogban. Ennek többek között az álképviseletre is hatása van, ami azt jelenti, hogy a társasági jogban nem minden olyan tényállás tekinthető álképviseletnek, amely a szerződési jogban egyértelműen annak minősül.⁵⁵

Megítélésünk szerint a társasági jogon belül másfajta felelősségi mércének kell érvényesülnie, mint a szerződési jogban. Az egyértelmű, hogy a vezető tisztségviselő és a jogi személy között egy szerződés áll fenn, amelyet a vezető tisztségviselő megszeg, amikor a jogi személynek kárt okoz. Ez azonban egy *sui generis*, sajátos, önálló jellegzetességeket mutató megbízási viszony.⁵⁶

Ezt a különlegességet önmagában az is megalapozza, hogy a megbízó egy jogi személy (adott esetben egy társaság), a megbízás tárgya pedig a jogi személy ügyvezetése. Az ügyvezetés is tevékenységvégzés ugyan, de a legtöbb esetben speciális szakértelmet feltételez, tartós jellegű, és lényeges feltétel az is, hogy a szerződés fennállása alatt a vezető tisztségviselő a jogi személy érdekeinek megfelelően köteles eljárni.

A szerződési jogban érvényesülő felelősségi szinttől eltérő társasági jogi felelősség létét támasztaná alá az is, hogy a társasági jogi felelősségi szabályok szankciórendszere eltér az általános szabályoktól. A Ptk. általános felelősségi szankciója a kártérítés. A társasági jogi viszonyok azonban – hívja fel rá a figyelmet *Kisfaludi András* – nem tisztán vagyoni jellegűek, hanem szervezeti elemek is megtalálhatóak bennük. Ennek alapján a társasági jogi felelősség rendszerében a kártérítés mellett a szervezeti jellegű szankciók is fontos szerepet töltenek be (pl. vezető tisztségviselő visszahívása, tagkizárás, stb.).⁵⁷

53 FUGLINSZKY: *i.m.* 108.

54 NOCHTA Tibor: *A vezető tisztségviselők magánjogi felelősségének mércéjéről és irányairól az új Ptk. alapján.* *Gazdaság és Jog*, 2013/6. sz. 3.

55 BODZÁSI Balázs: *Álképviseletnek nem minősülő tényállások.* *Céghírmők*, 2012/11. sz. 3-7.

56 CSEHI: *i.m.* 14.

57 KISFALUDI (2004): *i.m.* 218.

4.4. A vezető tisztségviselőnek a hitelezők irányában fennálló felelőssége

4.4.1. A vezető tisztségviselő felelőssége a Ptk. alapján

A Ptk. három helyen írja elő a vezető tisztségviselőknek a jogi személy hitelezőivel szembeni felelősségét: az egyesület [Ptk. 3:86. § (2) bekezdése], a gazdasági társaságok [Ptk. 3:118. §], valamint a szövetkezet [Ptk. 3:347. § (3) bekezdése] esetében. Mindhárom esetben tényállási elem, hogy a jogi személy fizetési képtelenséggel fenyegető helyzetbe jut, és ebben a helyzetben a vezető tisztségviselő nem kellően veszi figyelembe a jogi személy hitelezőinek az érdekeit.

A Ptk. tehát nem kívánja meg, hogy a fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a vezető tisztségviselők a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek eljárni.⁵⁸ Azt azonban a Ptk. is előírja, hogy a fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a vezető tisztségviselők kötelesek figyelembe venni a hitelezői érdekeket. Az eltérő szóhasználatnak meglehetősen nagy a jelentősége, hiszen a fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet még nem jelent tényleges fizetési képtelenséget, ekkor tehát még van arra lehetőség, hogy a jogi személy a saját érdekei szerint tevékenykedjen, és ennek keretében megkísérelje a válságból való kijutást. Ha a hitelezői érdekek elsődlegessége lenne a követelmény, akkor a kockázatos gazdasági tevékenységet valószínűleg be kellene szüntetni, és a jogi személy vagyonát konzerválni kellene a hitelezői igények fedezeteként. Ez azonban túlzott követelményt jelentene és akadályozná a reorganizációt. A Ptk. differenciáltabb megközelítése ugyanakkor azt jelenti, hogy a hitelezői érdekek nem felváltják a jogi személy érdekeit, hanem ezen érdekek mellett jelennek meg. Így tehát a vezető tisztségviselő továbbra is a jogi személy érdekeinek elsődlegessége alapján irányíthatja a jogi személyt, de emellett figyelembe kell vennie a hitelezők érdekeit is. Ehhez kapcsolódóan az általában elvárható magatartást kell majd számon kérni a vezető tisztségviselőknél, vagyis azt kell vizsgálni, hogy a fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után a vezető tisztségviselő a jogi személy irányítása során – a jogi személy érdekei mellett – a hitelezői érdekeket figyelembe vette-e olyan módon, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható volt.⁵⁹

Sárközy Tamás amellett, hogy teljesen zavarosnak minősíti a régi Gt., a Ptk., valamint a Cstv. 33/A. §-ában található szabályozást, a Ptk. 3:118. §-a kapcsán azt emeli ki, hogy a társasági jog logikájából következően, ha a társaság tagját is helytállási kötelezettség terheli a gazdasági társaság megszűnését követően

58 A régi Gt. 30. § (3) bekezdése ezt még egyértelműen előírta: „A gazdasági társaság fizetési képtelenségével fenyegető helyzet bekövetkeztét követően, a vezető tisztségviselők ügyintézési feladataikat a társaság hitelezői érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni.”

59 KISFALUDI (2014): i.m. 332.

a hitelezők irányában,⁶⁰ akkor először ezt kell igénybe venni, és csak azután lehet felróhatósági alapon a vezető tisztségviselőkkal szemben kártérítési igényt érvényesíteni.⁶¹

A Ptk. idézett rendelkezései, valamint a régi Gt. 30. § (3) bekezdése között még egy fontos különbség fennáll. A régi Gt.-ből ugyanis hiányzott a felelősség anyagi jogi alapját meghatározó rendelkezés, így azt külön törvények határozták meg. Ez így került megfogalmazásra: „Külön törvény e követelmény felróható megszegése esetére, ha a gazdasági társaság fizetéseképtelenné vált, előírhatja a vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni helytállási kötelezettségét.” Ebben az esetben ugyanakkor felelősségről és nem helytállási kötelezettségről volt szó.

Fontos azt is kiemelni, hogy a gazdasági társaság által vezető tisztségviselőnek adott felmentvény csak annak akadály, hogy a társaság kártérítési igényvel lépjen fel a vezető tisztségviselővel szemben. Annak azonban a felmentvény nem akadály, hogy a hitelezők akár a Ptk. 3:118. §-a, akár a Cstv. 33/A. §-a, akár a Ctv. 118/B. §-a alapján (deliktuális alapon) kártérítési igényt érvényesítsenek a társaság (korábbi) vezető tisztségviselőjével szemben.

4.4.2. A vezető tisztségviselő felelőssége a Cstv. alapján („wrongfull trading”)

Olyan külön törvényi tényállást, amelyre a régi Gt. 30. § (3) bekezdése utalt, a hatályos jogban a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 33/A. §-a mond ki.⁶² Ezek a rendelkezé-

60 Ptk. 3:48. § (3) bekezdése, Ptk. 3:137. §

61 SÁRKÓZY: i.m. 542.

62 Cstv. 33/A. § (1) A hitelező vagy – az adós nevében – a felszámoló a felszámolási eljárás ideje alatt keresettel kérheti a bíróságtól [6. §] annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és ezáltal a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítését megghiúsították, vagy elmulasztották a környezeti terhek rendezését. A gazdálkodó szervezet vezetőjének minősül az a személy is, aki a gazdálkodó szervezet döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt. Ha többen közösen okoztak kárt, felelőségük egyetemleges. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességgel kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

(2) A keresetben vagyoni biztosíték nyújtása is kérhető a hitelezők követelésének kielégítése céljából. A biztosíték a bíróság gazdasági hivatalában letéti számlára befizetendő pénzösszeg vagy hitelintézetnél lekötött és elkülönítetten kezelt pénzösszeg (pénzbeli letét), EGT-állam vagy hitelintézet által kibocsátott vagy garantált, a letétbe helyezéstől számított 180 napnál hosszabb hátralévő futamidejű, azonnal beváltható vagy értékesíthető, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, bankgarancia, biztosítói garancia, biztosító által kiállított, készpénz kezeségvállalást tartalmazó kötelezvény lehet. A keresetlevelet – a beavatkozás lehetőségére történő felhívással – és a vagyoni biztosíték nyújtása iránti kérelmet, valamint az eljárásban hozott határozatokat az adós gazdálkodó szervezet azon többségi befolyással rendelkező tagjának (egyszemélyes társaság és egyéni cég esetén a tagnak, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe esetén a külföldi székhelyű vállalkozásnak) is meg kell küldeni, amely az (1) bekezdés szerinti időszakban az említett részesedéssel rendelkezett. A biztosítéknyújtásra kötelező végzés ellen

zések a Cstv. hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőire vonatkoznak, ideértve azt a személyt is, aki a gazdálkodó szervezet döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt. Ha többen közösen okoztak kárt, felelősségük egyetemleges.

Lényeges azt is kiemelni, hogy a Cstv. 33/A. §-ában foglalt szabályok nem a gazdasági társaságok, hanem a gazdálkodó szervezetek [Cstv. 3. § (1) bekezdésének a) pontja] vezető tisztségviselőinek felelősségét megállapító eljárásról rendelkeznek, így azokat a gazdasági társaságoknak nem minősülő gazdálkodó szervezetek vezető tisztségviselőivel szemben indított perekben is megfelelően alkalmazni kell.⁶³

A Cstv. 33/A. §-ának a régi Gt. 30. § (3) bekezdésére épülő eredeti koncepciója szerint a hitelezőnek egy kétlépcsős eljárásban kellett kártérítési igényét érvényesítenie a vezető tisztségviselővel szemben. A hitelezőnek első körben egy megállapítási keresetet kell indítania a Cstv. 33/A. §-a alapján. A felszámolás időtartama alatt azonban a vezető tisztségviselőt fizetésre kötelezni nem lehet. Így csak a felszámolási eljárás jogerős befejezését követően lehet a már megállapított vagyonsökkenés mértéke erejéig a vezető tisztségviselővel szemben egy újabb, marasztalási perben fellépni. A marasztalási pert azok a hitelezők kezdeményezhetik, akik nem kapták meg nyilvántartásba vett teljes követelésüket a felszámolási eljárásban.⁶⁴ Ebből az is következik, hogy a (volt) vezető tisztségviselővel szemben csak az indíthat a Cstv. 33/A. §-a alapján megállapítási keresetet, majd ezt követően marasztalási pert, aki a felszámolási eljárásba hitelezőként bejelentkezett, és az ezzel járó nyilvántartásba vételi díjat befizette.

A kétlépcsős per második része, a marasztalási kereset Cstv. 33/A. § (6) bekezdése szerint csak akkor indítható meg, ha a felszámolási eljárás befejező-

külön fellebbezésnek van helye. Az említett tag, illetőleg a külföldi székhelyű vállalkozás a pénzügyi biztosíték teljesítéséért a vezetőtől való behajthatatlanság esetén kezességgel felel. A külföldi székhelyű vállalkozás az említett kezességi kötelezettségéből eredő fizetési kötelezettségét nem teljesítheti a fióktelepe rendelkezésére bocsátott vagyonból.

(3) Mentesül a felelősség alól az (1) bekezdésben említett vezető, ha bizonyítja, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése, továbbá az adós gazdálkodó szervezet legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezése érdekében. Amennyiben a vezető a felszámolás kezdő időpontját megelőzően nem tett eleget az adós éves beszámolója összevont (konszolidált) éves beszámolója külön jogszabályban meghatározott letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy nem teljesíti a 31. § (1) bekezdés a)-d) pontja szerinti beszámoló készítési, irat- és vagyontadási, továbbá tájékoztatási kötelezettségét, a hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell.

63 CSÖKE Andrea: *A vezető tisztségviselő felelőssége fizetéseképtelenség és felszámolás esetén*. In: CSEHI Zoltán – SZABÓ Marianna (szerk.): *A vezető tisztségviselő felelőssége*. Complex, Budapest, 2015. 127.

64 CSÖKE: *i.m.* 129.

dött. Ennek alapján a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céggközlönyben való közzétételét követő 60 napos jogvesztő határidőn belül – ki nem elégített követelése erejéig – bármely hitelező keresettel kérheti a bíróságtól, hogy a Cstv. 33/A. § (1) bekezdése szerinti perben jogerősen megállapított felelősség alapján kötelezze az adós volt vezetőjét követelésének kielégítésére. Amennyiben határidőben több hitelező terjeszt elő keresetet, a bíróság a pereket egyesíti, és a hitelezői követelések arányos kielégítéséről rendelkezik. Amennyiben a felszámolási eljárás jogerős lezárásáig az (1) bekezdés szerinti perben még nincs jogerős döntés, a 60 napos jogvesztő határidő kezdő napja a jogerős bírósági döntés napját követő nap.

A Cstv. 33/A. § (1) bekezdésével kapcsolatban arra is fel kell hívni a figyelmet, hogy ebből a szabályból kimaradt a felelősség kimondása. Ennek ellenére ezt a szakaszt másként nem lehet értelmezni, mint felelősséget alapító szabályként. Ez a felelősség másodlagos, hiszen elsődlegesen a társaság vagyonából kell megkísérelni a hitelezői követelések kielégítését. Ez a felelősség attól függetlenül másodlagos, hogy a vezető tisztségviselők szegték meg a hitelezők érdekeinek előnyben részesítésére irányuló kötelezettségüket. További jellemvonása ennek a felelősségi alakzatnak, hogy összességében korlátozott, hiszen a vezető tisztségviselők csak annak az összegnek az erejéig kötelesek helytállni, amilyen összeggel a társaság vagyona a jogellenes magatartásuk miatt csökkent.

Végül külön vizsgálendő kérdés a Ptk. 3:118. §-ának és a Cstv. 33/A. §-ának az egymáshoz való viszonya. *Csóke Andrea* szerint ugyanarról a perről van szó. Álláspontja szerint ennek alapján nincs lehetőség arra, hogy a hitelező, ha a felszámolási eljárás alatt nem lépett fel a vezető tisztségviselővel szemben, az eljárás befejezése után a Ptk. 3:118. §-ára hivatkozással külön pert kezdeményezzen.⁶⁵

Ennek alapján a jogalkotónak alaposan meg kell tehát vizsgálnia azt a kérdést, hogy a Ptk. 3:118. §-ára tekintettel milyen irányban módosítja, illetve módosítja-e egyáltalán a Cstv. 33/A. §-át.

4.4.3. A vezető tisztségviselő felelőssége a kényszertörlési eljáráshoz kapcsolódóan

A Cstv. 33/A. §-ához hasonló felelősségi szabály található a Ctv. 118/B. §-ában is. Ez a rendelkezés azonban kizárólag a cégek vezető tisztségviselőire vonatkozik. A Ctv. a kényszertörlési eljáráshoz kapcsolódóan elsőként a tagokat (Ctv. 118/A. §),⁶⁶ majd a vezető tisztségviselőket terhelő felelősséget, illetve helyt-

⁶⁵ CSÓKE: *l.m.* 142-143.

⁶⁶ Ctv. 118/A. § (1) *Ha a korlátozott tagi felelősséggel működő céget a cégbíróság kényszertörlési eljárásban törölte a cégjegyzékből, a cég – a cég törlésének időpontjában a cégjegyzékbe bejegyzett – volt tagja korlátlanul felel a*

A vezető tisztségviselő felelősségének a megállapítását ugyanakkor lényegesen egyszerűbbé teszi, hogy a Ctv. 116. § (3) bekezdése alapján a kényszertörlési eljárás során a cég üzletszerű gazdasági tevékenységet nem végezhet. A cég képviselője a kényszertörlési eljárás alatt e fejezetben foglaltakkal összhangban a hitelezői érdekek figyelembevételével járhat el, a kényszertörlés kezdő időpontjától a cég vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot – az e fejezetben foglaltak kivételével – nem tehet. A kényszertörlési eljárás kezdő időpontját követően a cég szervei nem hozhatnak a kényszertörlési eljárás céljával ellentétes döntéseket, a cég nem dönthet átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról.

A Ctv. 118/B. § (3) bekezdése a Cstv. 33/A. § (1) bekezdésével megegyezően határozza meg a fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet fogalmát. Ennek alapján a fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a cég vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a cég nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

A fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet nem azonos a Cstv. 27. § (2) bekezdésében szabályozott fizetéképtelenséggel. A fizetéképtelenség fogalma pénzforgalmi szemléleten alapszik és a lényege az, hogy ha a törvényben szabályozott bármelyik feltétel megvalósul, akkor az adós függetlenül a fizetési szándéktól, képességétől, tényleges vagyonától, fizetéképtelennek minősül, vagyis ellene a felszámolási eljárás megindítható. Ezzel szemben fenyegető fizetéképtelenség esetén nem az a döntő, hogy az adósnak van-e olyan tartozása, amely alapján a Cstv. 27. § (2) bekezdése értelmében fizetéképtelennek minősülne. A lényeg, hogy az adós a tartozását esedékességkor képes-e megfizetni. Ha a tartozás megfizetésére az esedékességkor nem képes, mert nincs elegendő pénzeszköze, akkor bekövetkezett a fenyegető fizetéképtelenség.⁷⁰

A Ctv. 118/B. §-a alapján indított perben a hitelezőnek kell bizonyítania:

- a fenyegető fizetéképtelenség bekövetkeztét, illetve annak időpontját;
- a vezető tisztségviselő és az okozott hátrány közötti okozati összefüggést; valamint
- az általa állított vagyoncsökkenés mértékét, valamint a hitelezői követeléseinek kielégítésének megghiúsulását.⁷¹

Amennyiben a károsult cég valamennyi feltételt bizonyítani tud, még nem áll be a felelősség, hiszen a vezető tisztségviselő kimentheti magát a felelősség

70 Dzsula: *i.m.* 96.

71 Dzsula: *i.m.* 106.

alól. Ennek során azonban azt kell bizonyítania, hogy a Ctv. 118/B. (4) bekezdése szerinti feltételek fennállnak.

Ennek alapján mentesül a felelősség alól a vezető tisztségviselő, ha bizonyítja, hogy a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet nem a vezető tisztségviselői jogviszonya alatt vagy ügyvezetési tevékenysége miatt következett be, a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően pedig *az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette* a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése, továbbá a cég legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezése érdekében.

Mindezek alapján felmerül a kérdés, hogy hogyan viszonyul egymáshoz a Ptk. 3:118. §-a, valamint a Ctv. 118/B. (3) bekezdése, illetve a Cstv. 33/A. §-a. A fő kérdés ezzel kapcsolatban az, hogy a Ptk. 3:118. §-a önálló felelősségi szabály, vagy pedig olyan rendelkezés, amely a Ctv.-n, valamint a Cstv.-n alapuló perek alapjául szolgál. Ebből a szempontból fontos kiemelni, hogy a Ptk. nem tartalmazza a régi Gt. 30. § (3) bekezdésének a külön törvényre utaló szabályát. Egyetértünk azzal a jogirodalmi állásponttal, amely szerint különböző, nem egymásra épülő felelősségi tényállásokról van szó, vagyis a Ptk. 3:118. §-ában foglalt szabály is egy önálló felelősségi jogcím.⁷²

4.5. A jogi személy vezető tisztségviselőinek külső (deliktuális) felelőssége

A vezető tisztségviselő felelősségének harmadik szintje a kívülálló harmadik személyek irányában fennálló felelősség köre. Ez egyrészt szükségszerűen deliktuális felelősségi tényállás, másrészt a harmadik személyek köre ebben az esetben nem érinti az előző pontban tárgyalt hitelezőket. A vezető tisztségviselő a hitelezők irányában is deliktuális alapon felel, ez azonban egy másodlagos felelősségi alakzat, amelynek feltétele egyrészt a jogi személy jogutód nélküli megszűnése, másrészt pedig az ezt követően is fennmaradó, kielégítetlen hitelezői tartozások.

Ezzel szemben a Ptk. 6:541. §-a szerint, ha a jogi személy vezető tisztségviselője e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel.

A régi Gt., illetve az 1959-es Ptk. nem tartalmazott ilyen rendelkezést. Ez azt jelentette, hogy a gazdasági társaság (jogi személy) volt felelős azért a kárért, amelyet vezető tisztségviselője e jogkörében eljárva kívülálló harmadik személynek okozott. Ez az ún. betudás elve, amelyet kifejezetten ki is mondott a régi Gt. 30. § (1) bekezdése: „*a társaság felelős azért a kárért, amelyet vezető tisztségviselője e*

72 DZSULA: *i.m.* 119.

jogkörében eljárva harmadik személynek okozott”. Ennek alapján a társaság (jogi személy) szabadon dönthetett abban a kérdésben, hogy az általa a harmadik személynek megtérített kárt kívánja-e érvényesíteni a vezető tisztségviselőjével szemben.

A jogirodalomban a Ptk. hatálybalépése óta hevesen bírálják a Ptk. 6:541. §-ában foglalt új deliktuális felelősségi tényállást. *Sárközy Tamás* ezzel kapcsolatban azt emelte ki, hogy a deliktuális felelősség általános szabályai közül az előreláthatósági klauzulát a vezető tisztségviselő károkozása esetén nehezebb lesz bizonyítani a károsultnak, mint más esetekben. Ezzel együtt is ezt egy túl szigorú, indokolatlan szabálynak tekinti.⁷³

Más álláspont szerint az új felelősségi szabály értékelésénél annak a kódexen belül elfoglalt helyéből kell kiindulni. Ennek alapján elsőként az állapítható meg, hogy a vezető tisztségviselőt a Ptk. 6:541. §-a alapján nem lehet felelőségre vonni a jogi személy szerződésszegéséért, hiszen a szóban forgó norma deliktuális felelősségi tényállást tartalmaz. Ezt támasztja alá az az eddig követett bírói gyakorlat is, amely szerint a jogi személlyel szerződő fél csak a vele szerződő féllel, és nem annak vezető tisztségviselőjével szemben léphet fel. Továbbra sem lehet tehát közvetlenül a vezető tisztségviselővel szemben fellépni, ha a vezető tisztségviselő magatartása megmaradt a jogi személynek mint szerződő félnek betudható magatartás keretei között, és nem valósít meg önálló károkozó magatartást.⁷⁴

Mindezek alapján *Kisfaludi András* szerint a Ptk. 6:541. §-a csak olyan esetekre vonatkozhat, amikor a vezető tisztségviselő e minőségében eljárva saját magatartásával harmadik személynek szerződésen kívül kárt okoz. Ebből természetesen nem következik az, hogy a vezető tisztségviselőnek a jogi személy bármely tagja vagy alkalmazottja által okozott kárért helyt kellene állnia. A vezető tisztségviselő csak a saját károkozó magatartásáért tartozik felelősséggel. Eszerint a vezető tisztségviselő felelőssége nem lehet más személy által okozott kárért való felelősség, ez a felelősség csak a saját károkozásért való helytállást jelenti. Mivel azonban a felelősségi viszonyban megjelenik a jogi személy is, mint felelősséggel terhelt személy, ezért inkább a jogi személy tekinthető olyannak, aki más személy – a vezető tisztségviselő – által okozott kárért köteles helytállni. A Ptk. 6:541. §-a nem oldja föl a vezető tisztségviselő magatartását a jogi személynek való teljes betudással, hanem csak egyetemleges kötelezettként állítja a károkozó mellé a jogi személyt.⁷⁵

73 SÁRKÖZY: *i.m.* 541.

74 KISFALUDI (2014): *i.m.* 334.

75 KISFALUDI (2014): *i.m.* 334-335. *Kisfaludi* szerint, mivel a jogi személy önálló cselekvésre nem képes, nem tud szerződésen kívül kárt okozni, és ezért mint károkozó felelőssége nem is állhat fenn. Emiatt szerinte a Ptk. 6:541. §-a kapcsán felelősség-átvitelről sem lehet beszélni.

Kisfaludi mindezt azzal egészíti ki, hogy ez a felelősségi szabály nem támaszt más követelményt a vezető tisztségviselőkkel szemben, mint ami egyébként minden jogalanyt minden körülmények között terhel, vagyis azt, hogy tartózkodjanak a jogellenes károkozástól. E követelménynek a vezető tisztségviselőkkel szembeni érvényesítése nem növeli meg olyan mértékben a vezető tisztségviselő kockázatát, hogy ez komoly akadálya legyen e tisztség elvállalásának és az ügyintézési feladatok ellátásának. A megbízottak ugyanazzal a kötelezettséggel, mint amit a Ptk. a vezető tisztségviselőkre újonnan kimond, évtizedek óta végzik tevékenységüket, a megbízási szerződésekkel működő gazdasági ágazatok mégsem bénultak meg, nem estek áldozatul mértéktelen és nem tolerálható felelősségrevonásoknak. A kérdés *Kisfaludi* szerint sokkal inkább az, hogy a jogi személy egyetemleges felelősséggel sújtásának mi lehet az alapja. Ő három érvet hoz fel emellett:

- a jogi személy és a vezető tisztségviselő közötti érdekeltséget;
- a vezető tisztségviselő gondosabb kiválasztására és ellenőrzésére való törekvést;
- végül pedig azt, hogy az egyetemleges felelősség előírása növeli a károsult kielégítési alapját, erősíti a kártérítési igény fedezetét, hiszen több lesz a kártérítésre igénybe vehető vagyon.⁷⁶

A Ptk. 6:541. §-a nem tartalmaz speciális szabályokat a felelősség alóli kimentés körében, így a vezető tisztségviselő az általános szabályok szerint úgy mentheti ki magát a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy nem felróhatóan okozta a kárt, azaz úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Kérdés ugyanakkor, hogy a jogi személy hogyan mentheti ki magát az egyetemleges felelősség alól. A jogi személy szempontjából csak *közvetett kimentésnek* van helye, vagyis a jogi személy csak akkor mentesülhet a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a károkozó vezető tisztségviselőt nem terheli felróhatóság.⁷⁷

A jogirodalomban a Ptk. 6:541. §-ával kapcsolatban legalább három, egymástól jól elválasztható értelmezés alakult ki.⁷⁸ Anélkül, hogy ezek részleteiben elmerülnénk, megítélésünk szerint egy adott Ptk. szakasznak ilyen szerteágazó értelmezési lehetősége önmagában problémás. Erre vonatkozó bírói gyakorlat hiányában is megállapítható, hogy legalábbis felveti a jogbiztonságnak való megfelelés kérdését az, hogy az ezzel foglalkozó jogi szakirodalomban ezt az egy mondatos Ptk. rendelkezést ennyire különbözőképpen értelmezik.

⁷⁶ KISFALUDI (2014): *i.m.* 337.

⁷⁷ FUGLINSZKY: *i.m.* 451.

⁷⁸ Ezekről nyújt átfogó áttekintést: FUGLINSZKY: *i.m.* 446-450.

A magunk részéről egyébként azt az álláspontot fogadjuk el, amely szerint a Ptk. 6:541. §-a egy ún. „*duplán deliktuális*” tényállás, vagyis csak olyan harmadik személy érvényesíthet ez alapján kártérítési igényt, aki sem a jogi személlyel, sem pedig a vezető tisztségviselővel nem áll szerződéses kapcsolatban.⁷⁹ Ez a szabály tehát nem adhat lehetőséget arra, hogy a jogi személlyel szerződéses jogviszonyban álló hitelező – deliktuális alapon – a vezető tisztségviselővel szemben próbálja meg érvényesíteni a szerződésszegésből származó kárát (akkor sem, ha a szerződésszegést a jogi személy nevében a vezető tisztségviselő követte el).

A jogi személy hitelezői gazdaság társaság esetén csak a Ptk. 3:118. §-a, egyesület esetén a Ptk. 3:86. § (2) bekezdése, szövetkezet esetén pedig a Ptk. 3:347. § (3) bekezdése alapján és feltételei szerint indíthatnak pert a vezető tisztségviselő ellen. Ezt egészítik ki az előző pontban tárgyalt külön törvényi szabályok (Ctv. 118/B. §, Cstv. 33/A. §), a Ptk. 6:541. §-a azonban nem tartozik ebbe a körbe. Az ellenkező értelmezés elfogadása ugyanis azzal a veszéllyel járna, hogy teljesen kiüresednének a vezető tisztségviselőnek a jogi személlyel (társasággal, céggel, gazdálkodó szervezettel, stb.) szemben fennálló felelősségére vonatkozó tényállások. Így értelmét vesztené a Ptk. 3:118. §-a is.⁸⁰

A lényegi kérdés megítélésünk szerint az, hogy miért volt szükség egy önálló felelősségi tényállás bevezetésére, amelyet az 1959-es Ptk., illetve a régi Gt. nem tartalmazott, és miben tér el ez a Ptk. 6:540. §-ában foglalt alkalmazottért való felelősségtől, továbbá a Ptk. 6:542. §-ában szereplő megbízottért való felelősségtől.⁸¹ Megnyugtató választ azonban a jogirodalom arra a kérdésre nem tudott eddig adni, hogy egyáltalán miért volt szükség erre az új, önálló felelősségi tényállásra.

Minderre tekintettel véleményünk szerint megfontolandó a Ptk. 6:541. §-ában foglalt felelősségi szabály hatályon kívül helyezése és a régi Gt. 30. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés visszaállítása. Minden lehetséges felmerülő kérdés ugyanis valamennyi érintett számára méltányosan rendezhető a Ptk. 6:540. §-a, valamint a Ptk. 6:542. §-a alapján. Ezzel egyidejűleg nemcsak a Ptk. 6:541. §-ához kapcsolódó, rendkívül szerteágazó értelmezési kérdések kerülhetnek el, de egyúttal a háromféle deliktuális felelősségi tényállás egymáshoz való viszonyát érintő problémák is. Ennek alapján támogatjuk a Ptk. 6:541. § hatályon kívül helyezésére vonatkozó javaslatot, mert annak a hiánya megítélésünk szerint nem lenne akadálya annak, hogy a korábban már felmerült

79 FUGLINSZKY: *i.m.* 450.

80 FUGLINSZKY: *i.m.* 447.

81 Ezt a kérdést *Fuglinszky Ádám* is felteszi és számba is veszi a háromféle felelősségi tényállás között fennálló eltéréseket. Ld.: FUGLINSZKY: *i.m.* 445.

gyakorlati esetekben a vezető tisztségviselő felelőssége – más szakasz alapján – megállapítható legyen.

Találkozhatunk ugyanakkor olyan javaslattal is, amely szerint a vezető tisztségviselő és a jogi személy egyetemleges felelőssége csak a szándékosan okozott károkra terjedjen ki. Ennek alapján, ha a vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenysége során *szándékosan* okoz kárt harmadik személynek, akkor a károsulttal szemben a jogi személlyel együtt a vezető tisztségviselő *egyetemlegesen* felel. Ez azt jelentené, hogy a vezető tisztségviselők harmadik személyekkel szembeni felelőssége a Ptk.-nak a tagok és az alkalmazottak felelősségére vonatkozó általános szabályai szerint kerülne szabályozásra.

Végül a Polgári Törvénykönyvről szóló (hatályba nem lépett) 2009. évi CXX. törvénynek a vonatkozó rendelkezéseire is érdemes röviden utalni. A 2009. évi CXX. törvény 5:553. §-a a *felelősség az alkalmazott és a tag károkozásért, valamint a felelősség áttörése* címet viselte. Az idézett szakasz (1) bekezdése szerint, ha az alkalmazott a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyával, valamint a vállalkozás tagja tagsági viszonyával, továbbá a vállalkozás vezető tisztségviselője e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, törvény eltérő rendelkezése hiányában a károsulttal szemben a munkáltató, illetve a vállalkozás a felelős. A (2) bekezdés szerint azonban a tag és a vezető tisztségviselő a tagsági jogviszonya alapján, illetve vezetői tevékenysége körében az (1) bekezdés szerint okozott kárért a munkáltatóval, illetve a vállalkozással egyetemlegesen felel, ha a tagsági jogviszonyával, illetve vezetői tisztségével visszaélve járt el. Végül a (3) bekezdés szerint az (1)-(2) bekezdést kell alkalmazni a vállalkozás vezető tisztségviselője, illetve tisztségviselője károkozása esetén akkor is, ha feladatát megbízottként látja el.

Korábban *Kemenes István* fogalmazott meg olyan javaslatot, amely szerint a joggal való visszaélés lehet az a károkozó magatartás, amelyhez a vezető tisztségviselőnek – a jogi személlyel egyetemlegesen fennálló – felelőssége kapcsolható.⁸²

Amennyiben a bírói jogalkalmazói gyakorlat valóban igényli, hogy a Ptk.-ban egy külön felelősségi tényállás rendelkezzen a vezető tisztségviselő deliktuális felelősségéről, akkor egy erre vonatkozó, dogmatikailag is kimunkált javaslatot elfogadhatónak tartanánk, feltéve, hogy az kizárólag a szándékosan, vagy a visszaélésszerű magatartással okozott károkra korlátozná a vezető tisztségviselő felelősségét. Ezen a körön kívül sem indokoltnak, sem méltányosnak nem tartjuk a vezető tisztségviselő deliktuális felelősségének a törvényi kimondását.

82 KEMENES ISTVÁN: *A vezető tisztségviselő deliktuális kártérítési felelősségéről I.* Céghírnök, 2014/11. sz. 9.

Megítélésünk szerint ugyanakkor a legtisztább megoldást a Ptk. 6:541. §-ának hatályon kívül helyezése jelentené, mert amint azt fentebb már írtuk, a vezető tisztségviselő által szándékosan vagy visszaélészerűen okozott károk megtérítésére akkor is megfelelő eszközök állnának a károsult rendelkezésére.

5. Összegzés

Az előzőekben a Ptk. hatálybalépése óta felmerült olyan kérdéseket próbáltunk összefoglalni, amely megítélésünk szerint előbb vagy utóbb jogalkotási lépést, vagyis a Ptk. módosítását igényli. Az elidegenítési és terhelési tilalom megszegéséhez kapcsolódó *relatív hatálytalanság* – az erre irányuló törvényi pontosítás nélkül – teljesen üres és nehezen értelmezhető jogkövetkezményként lóg a Ptk. rendszerében. Az elévülési kérdések körében az írásbeli fizetési felszólítás elévülést megszakító joghatásának a Ptk.-ban való ismételt kimondását megfontolandónak tartanánk. A vezető tisztségviselő felelősségére vonatkozó szabályok rendszerében pedig több szempontból is célszerű lenne a *belső felelősség* elszakítása a kontraktuális felelősségi szabályoktól, a *külső felelősség* körében pedig a Ptk. 6:541. §-ának a teljes hatályon kívül helyezése.

állási kötelezettséget (Ctv. 118/B. §)⁶⁷ szabályozza.⁶⁸ A vezető tisztségviselő felelőssége szempontjából azonban a Ctv. 118/B. §-a annyiban különbözik a Cstv. 33/A. §-ától, hogy nemcsak a felelősség érvényesítéséről rendelkezik, hanem – a Ptk.-hoz hasonlóan – a felelősség anyagi jogi alapját is meghatározza.

A kénysztörlési eljárás a kényszer-végrehajtás jogintézményének a helyébe lépett, célja pedig az, hogy a vagyontalan cégek megszüntetésére a felszámolási eljárásnál olcsóbb és gyorsabb eljárásban kerüljön sor. Ehhez kapcsolódóan a vezető tisztségviselő felelősségét az alapozza meg, hogy ebben az eljárásban a vezető tisztségviselő már nem csak a cég érdekeinek megfelelően köteles ellátni ügyvezetési feladatait, hanem a tevékenysége során figyelembe kell vennie a hitelezők érdekeit is.⁶⁹

cég hitelezőjének kielégítetlen követelése erejéig, ha a tag a korlátozott felelősségével visszaélt. Több tag felelőssége egyetemleges.

(2) Korlátozott felelősségükkel visszaéltak azok a tagok, akik tartósan hátrányos üzletpolitikát folytattak, a cég vagyonával sajátjukként rendelkeztek, továbbá azok, akik olyan határozatot hoztak, amelyről tudták vagy az általában elvárható gondosság mellett tudhatták volna, hogy az a cég törvényes működésével nyilvánvalóan ellentétes.

(3) Ha a korlátozott tagi felelősséggel működő céget a cégbíróóság a kénysztörlési eljárásban törölte a cégjegyzékből, az a volt tag, aki a kénysztörlési eljárás megindulását megelőző három éven belül ruházta át részese-dését, korlátlanul felel a cég hitelezőjének kielégítetlen követelése erejéig, ha a korlátozott felelősségével tagsági jogviszony alatt visszaélt vagy a részese-désének átruházásakor rosszhiszemű volt. Mentessül a tag a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezői érdekek figyelembevételével járt el. *Több tag felelőssége egyetemleges.*

67 Ctv. 118/B. § (1) Ha a cégbíróóság a céget kénysztörlési eljárásban törölte a cégjegyzékből, a cég vezető tisztségviselője – ideértve a kénysztörlési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is – az okozott hátrány erejéig felel a kielégítetlenül maradt hitelezői követelésekért, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően ügyvezetési feladatait nem a hitelezői érdekek figyelembe vételével látta el, és ezáltal a cég vagyona csökkent, illetve a hitelezők követeléseinek kielégítése meghíúsult. Több vezető tisztségviselő esetén felelősségük egyetemleges.

(2) E § alkalmazásában vezető tisztségviselő a cég által megválasztott végelszámoló is. E § alkalmazásában a cég vezető tisztségviselőjének minősül az a személy is, aki a cég döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt.

(3) A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a cég vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a cég nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

(4) Mentessül a felelősség alól a vezető tisztségviselő, ha bizonyítja, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet nem a vezető tisztségviselői jogviszonya alatt vagy ügyvezetési tevékenysége miatt következett be, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően pedig az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése, továbbá a cég legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezése érdekében. Ha a vezető tisztségviselő a kénysztörlés elrendelését megelőzően vagy a kénysztörlési eljárás alatt nem tett eleget a számviteli beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy – végelszámolás esetén – nem teljesítette a 98. § (3) bekezdés a), c) és d) pontja szerinti kötelezettségét, a hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell. A hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell akkor is, ha a kénysztörlési eljárást végelszámolás előzte meg és a végelszámoló nem tett eleget a 104. § (3) és (4) bekezdésében foglalt kötelezettségének.

68 Ezek a rendelkezések 2014. július 1-től hatályosak.

69 DZSULA Marianna: *A vezető tisztségviselő felelőssége a cégtörvény alapján.* In: CSEHI Zoltán – SZABÓ Marianna: *A vezető tisztségviselő felelőssége.* Complex Kiadó, Budapest, 2015. 91.